

tretji del znižajo, dohodki za tretjino ali polovico postanejo večji. Kjer se po zaméni zemljišč veliko svetá v deželi tako premeni, da imajo gospodarji svoja posestva skupaj, pa ne raztresena, nekaj tu nekaj tam, dobí dežela — rekli bi — skor ves drugačen, prijetniši pogled. In posebno pri nas na Kranjskem in Primorskem so zemljišča tako razkosana, kakor skoro nikjer tako.

Da pa se taka zaména more izpeljati, treba je postaviti, — ne postave, ktera bi ukazavala, da se mora to zgoditi, ampak take postave, ktera gospodarjem polajšuje zložbo, da se izvrši hitro, primerno in brez stroškov.

Taka postava mora, tako rekoč, prijateljica in voditeljica biti gospodarjem, ne pa beriška šiba, ki ljudi priganja na zložbo. In v svesti smo si, da poslanci národa v deželnih zborih bodo pritrdili le taki postavi.

Ako dobimo tako postaviti in se je naši bolj razumni gospodarji prav čvrsto poprimejo, gotovo si pomagamo na bolje. Ker pa pričakujemo, da po novi uravnavi zemljišč, ki se zdaj izdeluje, bodo pri nas na Kranjskem sedanji prenapeti zemljiški davki se zelo znižali, zato se nadjamo tudi tega, da s tem večim veseljem se bodo naši gospodarji poprijeli zložbe zemljišč, čem bolj se bodo njihova srca ohladila davkarške môre.

Natoroznanske stvari.

Dolgoletne opazke o kačah.

Spisal France Ipavec, zdravnik v Novomestu.

Zanimivo za vsacega, koristno zlasti za kmeta.

(Konec.)

Kakor pa more vsaka stvar brez razločka v raznih okoliščinah biti človeku v prid ali škodo, tako nam tudi kače vsakoršne baže škodujejo in koristijo, le naša pamet je preslaba, da bi mogli vse to spoznati; še celó težko pa moremo spoznati korist teh živali.

Škoda, ki nam jo storé nestrupene kače, je le ta mala, da nam pojedó majhne mlade ribice, in to le blizo vod, ki so polne rib; druga škoda nam ni znana. Koristne so pa tako, da se ne dá dopovedati; one čedijo kmetu polje, vinograde in travnike, v katerih prebiva brez števila škodljivih živalic: gosenic, črvov, kobilic, kebrov, murnov, ter mu tako zagotové žetev, ki bi bila brez njih morebiti slaba. Kakor nam pripovedujejo take priče, katerim smemo verjeti, namreč zdravniki in naravoslovci, koristijo kače Lahom sploh, posebno pa Neapolitancem s tem, da jim hladijo mlačno neokusno vodo, ktere bi sicer piti ne mogli, to pa se tako zgodi: v vrč vode denejo eno ali pa več kač, kakor je vrč večji ali manjši, in tako ostane voda hladna. Če zdravniki komu kako nogo ali roko odrežejo ali mu morajo po potrebi kaj na glavi rezati, mu morajo toraj tudi prav mrzle vode na rane pokladati, da se ne prisadi; takrat hladijo vodo s kačami, ker nimajo ledú. Tako so nam menda kače na mnogotero stran koristne; al mi menda tega še zdaj ne vemo. Tudi imajo ljudje nestrupene kače za veselje in kratek čas, ki so jih že navadli tako, da so se z otroci in psi igrali, da so ž njimi iz ene sklede mleko jedle in večkrat se je neki prigodilo, da so pile na paši mleko iz kravjih vimen.

Veliko strašnejša je škoda, ki jo človeštvu delajo strupene kače, kakor na pr. velikanja in druge, čeravno nestrupene, pa škodljive kače; velikanja namreč, ki je do 20 čevljev in po več dolga in debela kakor najmočnejši mož okoli prs, ovije truplo živali ali

človeka, ktereга v svojo pest dobí, ter ga zdrobí in požre. Večkrat umorijo uplenjeno stvar s svojim strašnim strupom. Tako nam pripovedujejo, da je na severnem Nemškem v neko mesto posestnik zverinjaka prišel, ki je imel med drugimi čudnimi živali tudi ropotačo, ktero je za denar kazal. Ker ne trpijo imenovane kače lahko mraza, najde nekega jutra ropotačo vso trdo in skoraj mrtvo; zelo se vstraši in boji se zgubiti eno najimennitniših živali svojega zverinjaka. Odpre toraj dobro zavarovano kletko, vzame kačo iz nje ter jo nese k dimniku, da bi jo gorkota oživila, kar se tudi v resnici kmalu zgodi. Ko se kača zopet oživi, kar pregibaje se naznanja, nese jo precej sopet na stari kraj v varstvo, ali komaj jo položi v kletko, ga že tudi v desni palec vgrizne. Vgrizeni posestnik zverinjaka, vedé kako hud je strup ropotače, pošlje brž po ranocelnika, najbliže njega stanujočega; on pride in mu nemudoma odreže ranjeni prst. Ali akoravno mu je zdravnik odrezal prst, umrl je vendar, predno je četrt ure preteklo za rano. Kakor velika in strašna je vendar škoda, ktero človeštvu imenovani dve plemeni te živali prizadevate, vendar ste mu tudi ravno te imenovani živali veliko bolj koristne kakor škodljive; velikanke na pr. iščejo in požirajo mrhovino velicah živali, namreč slonov, risov, oroslanov itd. ter tako toliko pomagajo, da se ne okuži zrak.

Omeniti je še treba, da kače mrzle ostanejo, naj jih dene človek na solnce, ali na peč ali v posteljo kacega človeka; gorke so le kedar so bolne.

Jež je za človekom najhujši sovražnik gadov, in Bog vedi, ali ni še celó večji nego človek, kajti težko da bi ljudje pomorili toliko gadov, kolikor jih pomoré ježi. — Razun ljudi in ježov ima gad še druge sovražnike, in to so velike tice ujede, kakor na priliko sova, orel in drugi, ki jih če tudi redkokrat, vendar-le umoré. Med vsemi živalmi ježu gadovi zobje najmanj škodujejo, še celó kedar ga gad vgrizne v rilec, ki je najobčutljiviši del ježovega telesa. — Jež požre gada s strupom vred brez kakove škode; on počaka gada za kakim velikim kamenjem, na katerem se ta navadno greje, ter ga napade spečega, mu pade na hrbet, ga natakne na svoje igle ter ga nese v svojo luknjo, kjer ga dá precej svojim mladim požreti. Kakor zgorej omenjeno, je brž ko ne jež vzrok, da se ogiblje gad gozdov; temu se vé da tudi pripomore mraz in mokrota gozdov, kakor tudi to, da je drevje na gosto skupaj in toraj med njimi gad skakati ne more.

Nestrupene, neškodljive kače bivajo po nizkih, mokrih, močvirnatih, gadje pa le po suhih, visocih, kamnitih ali peščenih krajih, vendar nahajamo prve (nestrupene) kače na prav visocih hribih, kjer že gadov več ne najdemo. Temu je vzrok to, da gada na visocih hribih že zebe in da si gad na visočinah ne dobí potrebne hrane, nestrupene kače pa, ki se živé od bolj nepopolnoma živali, dobé si na hribih dovolj hrane.

Kedar začne zima, poskrijejo se kače v svoje luknje in se mraza strdé in zaspé, ter se prebudé spomladi, kedar vse oživljajoče solnce že s svojo gorkoto zemljo dobro ogreje. Gadje popred zaspé ter se tudi pozneje prebudé kot druge kače.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XX. skupščini Matičinega odbora

9. februarija 1871.

Pod vodstvom g. dr. E. H. Coste in v pričo ljubljanskih odbornikov (dr. Jan. Bleiweis, baron A. Cojs, L. Jeran, Fr. Kandrnl, A. Lésar, dr. F. Papež, dr. R.

Razlag, Fr. Sovan, J. Šolar, Iv. Vavrù, Iv. Vilhar in dr. Jern. Zupanec so bili pričujoči; izmed vnanjih je o 6. in 9. točki svoje mnenje pismeno izrekel g. Janko Pajk) vršila se je ta skupščina tako-le:

1. Prvosednik vpraša, ali naj se beró zapisniki treh zadnjih shodov ali se kar potrdijo, ker so bili razglašeni v „Novicah“. — Gosp. Lésar kaže, da se pisani zapisniki popolnoma ne vjemajo s poročili, v „Novicah“ razglašenimi, toraj nasvetuje: „naj se zapisnik o VI. občnem zboru dopolni, oni o XVIII. odborovi skupščini popravi in dopolni, oni o XIX. skupščini pa zavrže in z nova spiše“. — Odbor sprejame nasvetovana dopolnila in premembe v 1. in 2. zapisniku, o tretjem pa sklene, da ga poveri odsek, v kateri so bili izvoljeni gg. dr. Costa, dr. Vončina, dr. Razlag, Marn in Lésar.

2. Bral je g. Lésar poročilo o važnejših stvaréh in obravnavala se je točka za točko tega poročila tako-le:

Od zadnje odborove skupščine 1. dec. 1870. leta do današnjega dne se jih je oglasilo 46, ki želé sprejeti biti v Matico. Med njimi je eden, ki je prestopil izmed letnikov med ustanovnike, dva pa, ki hočeta biti ustanovnika, eden teh je blagorodni gospod Conrad Sigmund baron Eybesfelski, c. kr. deželni predsednik (pristopilno pismo se bere). — Drugi, ki želé biti Maticarji, so: (preberó se imena). Ker pri nobenem ni nikacega zadržka, zato stavim nasvet: Naj slavni odbor vse sprejme v Matico“. (Ta predlog se soglasno odobri). Vsi se sprejamejo. — Po tem je glavni knjigi zadnja številka 1910.

Vsled odborovih sklepov iz XVIII. seje in g. Trstenjakovega nasveta, storjenega pri občnem zboru, je bil v 1. listu „Novic“ letošnjega leta razglašen poziv, s katerim se slovenski pisatelji vabijo, znanstvenih, leposlovnih, podučnih in zabavnih spisov za prihodnji „Letopis“ odboru poslati do konca meseca marcija t. l., ter slovenski profesorji prosijo, svoje mnenje izreči o g. Trstenjakovem predlogu ozir izdavanja šolskih knjig sploh, zlasti o knjigah, ktere, o vrsti, po kateri naj se izdadó, in o načinu, po katerem naj se sestavijo.

Spisi in odpisi, ki so vsled tega poziva došli, izročé se odsekoma, ki se danes izvolita v ta namen.

O izvršitvi odborovega sklepa, da se g. Giontini-ju prepustí 2. natis I. knjige o „telovadbi“, odboru morda že danes poročí g. prvosednik. — Gosp. dr. Costa poroča, da hoče g. Giontini oskrbeti 500 iztiskov te knjige in Matici plačati 20 gold. nagrade, ter stavi predlog: „Naj sl. odbor pritrđi Giontinijevi ponudbi“. (Odbor soglasno odobri predlog.)

Knjige so razposlane vnanjim udom; — Ljubljanskim pa je bilo v „Novicah“ oznanjeno, da jih dobé pri bukvovezu Hohnu, to pa zlasti zato, ker nimamo strežaja, ki bi vedel, kje stanujejo vsi udje. — Doslé pa še polovica ljubljanskih udov ni poslala po-nje. — Naj slavni odbor izreče, kako naj se ta stvar uredi, da se kmalu oddadé? — (Odbor po resnem prevdarjanji sklene: naj tajnik koga najame, bi bode ljubljanskim udom knjige raznesel na dom.)

Izmed dopisov omenjam te-le:

Gosp. Fr. Bradaška piše, da ne more prevzeti odbornštva. Vsled te odpovedi se je v odbor poklical g. Janko Pajek, ki je za njim dobil največ glasov in radostno izrekel svojo privoljnost prevzeti odborniški čin.

Gosp. J. Lapajne sl. odboru hvalo izreka za knjige, podarjene idrijskim nedeljskim učencem.

Gosp. Fr. Poznik, tehnik in predsednik „Vendije“, slovstvenega društva jugoslovanskih tehnikarjev v Gradcu, prosi, da mu slavni odbor za društveno

knjižico podarí vse do sedaj od slov. Matice izdane knjige. (Odbor vstreže tej prošnji.)

Pri tej priliki g. Lésar nasvetuje:

„Naj se sl. odbor ozre v severno Ameriko ter Maticine knjige daruje tudi ondašnjim Slovencem, in sicer po 1 iztisek sedaj v roke preč. gosp. škofu Ignaciju Mraku in po 1 iztisek sedaj v roke visokočast. gosp. misijonariju Fr. Pircu. — S tema darovoma je se vé da tudi sklenjena poštnina do „Lipsike“, od kodar poštnine prosto poročnik dr. Feliks Flügel pošilja knjige v Ameriko, bodi-si severno ali južno. (Odbor pritrđi nasvetu.)

Na to dr. Razlag nasvetuje: „Naj se političnemu društvu „Napreju“ v Šmariji na Štajarskem podaré Maticine knjige. (Odbor pritrđi tudi temu nasvetu.)

(Konec prihodnjič.)

Mitologične preiskave.

Siva,

božica polabskih in českih Slovanov.

Spisal Davorin Trstenjak.

O božici Siva imamo točna poročila. Nemški letopisci ¹⁾ jo imenujejo: „dea Polabarum sive Raceburgensium“, to je, prebivalcev Polabja in račiborske pokrajine. Omenja je tudi Bolhe ²⁾ v svoji kroniki, in Wacerad v svojem glosaru. Tudi med retranskimi starotinami jo najdemo. Pisatelj zgodovine kameniških škofov ³⁾ jo je primeril latinski Veneri, staročeski glosator pa ime Siva tolmači: v Estas, toraj je Siva bila božica letnega časa. Nekteri slovanski basnoslovci so mislili, da se Siva ima brati: Živa, tedaj bila bi boginja življenja, vendar temu berilu nasproti je pisava staročeskega glosatora, in parunski napisi na retranskih starotinah.

Siva nam daja prav naravno poznamenovanje za lastnosti te božice. Izpeljava je mogoča iz: siva, splendida, in znak svitlosti mora imeti boginja lepote in ljubezni — slovanska Venera. Vendar, ker pri Waceradu je obražena odzgor neoblečena v roki držeča zelišče in latovje, dalje pri Bothu z dolgimi lasmi v eni roci imajoča grozd, v drugi jabelko, bi pravilniše bilo iskati druge plod stvaréche prirode izražajoče korenike, in ta bi bila: se (сѢаиѣ*), σπέριον, serere, litovski: sê, sêja, satio. Glasnik: Ъ pa se v češčini glasi kot i, ravno tako v polabskoslovanskih narečjih, toraj bi jaz Sivo naravnost ednačil s prusko litovsko: Sêwa, ktero priime je imela boginja zemlje.

¹⁾ Helmold, I, 53. ²⁾ Botho, Sassen Chron, str. 339. Leibnitz.

³⁾ Script. rer. germ. ed. Ludewig II. pag. 512.

*) Prvotni pomén korenike se je: metati, werfen, zato sansk. si-ta, brazda, das zu bewerfende, sito, Sieb, wodurch gestreut, gesäet wird, grški σάω, sieben, sansk. sitja, Korn, slov. sitje, das Gestreute, Geworfene (Benfey, griech. Wurzellose str. 391. 398.) Sêva, Siva je toraj izvirno: die Werfende, primeri slov.: svinja je vrgla, povrgla, tudi Nemece pravi: ein Junges werfen. Zato Lotiščanom seva tudi znači ženo. Zato je že ostroumni Thunmann slovansko Sivo primeril z litovskolotiško: Seewa, Frau, Hausmutter (Thunmann Untersuch. über die alte Geschichte einiger nord. Völker. Berlin 1772 pag. 322), kateri, dasiravno ni največi prijatelj Slovanov, tudi ni dvomil nad avtentičnostjo retranskih starotin. Siva — Sêva je sejajoča (serens) in znano je, da je sejanje bilo, kakor še večidel dandanašnji opravilo gospodinj. Thunmann slovansko Sivo ednači staroškand. Sif (str. 274), ktera je tudi bila boginja plodivne zemlje, setve, sitja in imela dolge zlate lase znamenje klasovja. Pis.

Omenjena naloga ni tako lahka, kakor se zdi; mnogim je telo nepremagljiva trdnjava, ktere se morajo še le polastiti, ker ga dozdej v večini ali pa deloma še v oblasti nimajo.

Telovadba gotovo doseže to, da telo postane sluga našega duha.

Skrbimo toraj za to, da nam bode telovadba neogibna zabava; z njeno pomočjo gotovo dosežemo veliko.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XX. skupščini Matičinega odbora

9. februarija 1871.

(Konec.)

Gosp. Fr. Poznik v drugem dopisu piše to-le: „Prosim Vas, blagovolite mi naznaniti, s kakošnimi pogoji bi Matica od mene sprejela prestavo višestavstva (slovenskega zidarja) iz predavanj, ktera letos tu slušam na tehniki; in ali morem imeti k temu predavljanju kterih pripomočil v jezičnih zadevah. Prestavljal bi zlasti o počitnicah, tudi kaj družega iz predavanj na tehniki, ktera imam vsa stenografovana, na priliko mehaniko, višo matematiko, grafično statiko, mehnično tehnologijo itd. Ako bi zmogel s časom, hotel bi vsa predavanja prevesti v slovenščino“. (Odbor sklene, da se ta ponudba v pretres izroči odseku za gosp. Trstenjakov nasvet.)

Gosp. Ant. Nedved Matici ponuja svoja v slovenskem jeziku pisana muzikalna dela; — nagrade ne zahteva, samo želi nekoliko iztisov dobiti za svojo rabo. (Odbor sklene, naj se ta dopis v pretres in poročanje o njem izroči odseku za izdavanje knjig.)

Gosp. Fr. Peterlin Sreboški, ki je že meseca novembra 1870. leta poslal nekoliko narodnih pripovedek, obeta še nekoliko poslati jih. Pri tej priliki pa tudi prosi, da mu sl. odbor brž ko mogoče na račun nagrade za njegovo zbirko pošlje 15 gold. — Naj sl. odbor o tej prošnji izreče svoj sklep“. — Gosp. Šolar stavi predlog: „Naj se tej prošnji ne vstreže zato, ker še ni določeno, ali in koliko se sprejame poslanega blagá“. (Ta nasvet se soglasno odobri.)

Gosp. Velimir Gaj je Matici v dar poslal 1 od-tisek „Lire“ I. — Izrekla se mu je pismena zahvala. — Tudi g. dr. Andr. Vojska je Mat. knjižnici daroval knjig, ktere navede prihodnji „Letopis“. (Odbor g. Vojsko zahvali za njegovo darežljivost.)

Drugi snopič zemljevidov še ni došel, a nadjati se ga je kmalu.

Najvažnejši dopis, ki je došel odboru, je pa dopis c. k. deželne vlade od 30. novembra 1870. l. št. 8863., v kterem se nam naznanja ukaz ministerstva za bogočastje in uk od 7. novembra 1870. št. 11.517. Vsled tega ukaza želi ministerstvo izvedeti, s kakošnim vspehom in uplivom na slovenski narod dela Matica slovenska. Ta ukaz se glasi tako-le: (Prebere se od besede do besede). Stavljnim vprašanjem se je z dopisom od 30. decembra 1870. l. odgovorilo tako-le: (Prebere se obširno poročilo od besede do besede.) — Prav to poročilo je isto, na ktero se g. deželni predsednik pozivlje v listu, s kterim naznanja svojo željo pristopiti k Matici. (Odbor zahvalo izreče g. Lésarju za marljivost, s ktero je sestavil ta odpis.) Na to g. dr. Zupanec poprime besedo ter nasvetuje, naj bi g. dr. Costa ustmeno pozvedel na Dunaji, ali bi mogoče bilo kako državno pomoč nakloniti Matici, da bi še z večim vspehom delala. (Odbor se zлага z mislijo g. nasvetovalca ter naprosi g. dr. Costo, pri ministerstvu pozvedeti o tej stvari.)

Poslednjič g. dr. Costa stavi nasvet: „Naj se odbor s ponižno prošnjo obrne do Njega Veličanstva, da bi blagovolilo Matici dovoliti podporo, kakoršno je podelilo slovenski Matici v Banjski Bistrici“. (Odbor soglasno sprejame nasvet ter g. dr. Costo naprosi, sestaviti in odposlati to prošnjo z vsemi doslé izdanimi zalo vezanimi knjigami).

Gosp. Lésar vpraša: „Kdo bode tiskal knjige za 1871. leto? (Odbor pooblasti odsek za izdavanje knjig, poprašati ljubljanske tiskarje in pogodbo skleniti z onim, ki bode stavil najugodnejše pogoje.)

3. Prebralo se je g. Zajčevno pismo, s kterim en oddelek prevoda „mineralogije Schoedlerjeve“ pošilja odboru in v kterem tudi izreka svojo misel, naj bi se tuji tehnični izrazi pisali tudi po tuji pisavi. Za presojevalce tega prevoda so bili izvoljeni gg. profesorji Tušek, Wurner in Šolar. Njim se izroči tudi pismo gospoda prestavljalca, da sklenejo o pisavi tujih izrazov.

4. Za vredovalca prihodnjemu „Letopisu“ je bil soglasno izvoljen g. prvosednik dr. Costa, ki je tudi prevzel ta posel nadjajoč se vsestranske pomoči.

5. Predno se je jela obravnavati peta točka dnevnega reda, posname g. dr. Costa obravnavo, ki se je v XIX. odborovi skupščini sukala o tajnikovem poslu za 1870/71. leto. Stališče, na kterem se danes nahajamo — reče — je to-le: Gosp. Trstenjakov nasvet, naj se razpiše tajnikova služba, ni bil sprejet; g. A. Lésar, proščen, da bi še ostal Matici tajnik, povedal je bil razloge, iz kterih več ne more oskrbovati tajništvo. Mnogi odborniki so mu spodbijali razloge ter ga prosili, naj še opravlja ta če tudi težavni posel. Ker se pa g. Lésar ni vdal tej odborovi prošnji, stavila se je druga, namreč, naj bode tajnik do prihodnje odborove skupščine. In to je do danes. — Na to se prične obravnava, ktere so se vdeleževali gg. dr. Bleiweis, dr. Razlag, dr. Zupanec, Jeran, Šolar in Costa. Po obširnem in vsestranskem pretresovanju se g. Lésar vdá odborovi soglasni želji, saj do prihodnjega občnega zbora Matici ostati tajnik.

6. V odsek, kteremu se pretresovanje in poročanje izroči g. Trstenjakov nasvet o izdavanju šolskih knjig, bilo je izvoljenih 14 gg. profesorjev, ti so: Kandrnal, Lésar, Marn, Šolar, Vávru, Vodušek, O. Ladislav, Jensenko, Pleteršnik, Bradaška, Erjavec, Tušek, Pajk, Šuman — in g. nasvetovalec Dav. Trstenjak. — Ta odsek je proščen odgovoriti na ta-le vprašanja: a) ktere knjige, b) po kateri vrsti, c) kako naj se izdade in d) kako naj se sestavijo?

7. Vsled sklepa VI. občnega zbora pisalo se je umetniku g. Franketu, ali bi hotel Matici malati podobo ranjcega dr. L. Tomana in za koliko bi izvršil a) oprsnik (dopasnik) njegov v naravni velikosti, b) in za koliko ves život? Gosp. Franke v pismu od 10. decembra odgovarja, da rad prevzame to delo, odsvetuje podobo vsega života ter zahteva za mal dopasnika 100 gold. nagrade. — Odbor mu v obeh obzirih pri-trdi ter sklene naročiti oprsnik.

Na to g. dr. Zupanec sproži željo, da bi si odbor prizadeval pozvedeti: a) ali je kje dobiti podoba ranjcega g. Matija Debeljaka, velikodušnega do-brotnika slovenske Matice in b) sestaviti njegov če tudi kratek životopis, dokler še živé ljudjé (njegovi sorodniki, gospá Lavrinova, njegovi prijatelji v Trstu in v Gorici), ki so ga poznali in so jim znane njegove okoliščine, in c) to, kar se doseže, priobčiti v prihodnjem „Letopisu“. — Nalogo pozvedovanja so prevzeli gg. dr. Costa, dr. Zupanec in Šolar. — Vrh tega se tukaj objavi očitna prošnja do vsakega, kdor kaj zanesi ljivega vé o Matija Debeljakovem življenju, poročit-

odboru; jako vstreže odboru on, ki mu pošlje njegovo podobo.

8. Ker so se omenjene obravnave vlekli blizo do 8. ure zvečer, zato sklenu odbor, priprave za „mali naučni slovník“ obravnavati v prihodnji skupščini. Gospod dr. R. Razlag samo na ogled pokaže a) mali česki naučni slovník Rittersbergov od 1850. l. in b) prvi snopič nemškega takega slovníčka, ki je jel izhajati 1870. l. in ga izdaja Meyer pod naslovom „Handlexicon des allgemeinen Wissens in Einem Bande“ — da-si ju gg. odborniki ogledajo do prihodnje skupščine.

9. Dva posebna nasveta gosp. J. Pajka in gosp. dr. Jan. Bleiweisovo poročilo o g. Zalokarjevem rokopisu za prihodnjo skupščino odloživši, g. dr. Costa prebere: a) važno pismo banke „Slavije“, s katerim ona odboru naznanja to-le: „Da bi se od narodnega zavoda razun podpore našega ljudstva podpirala tudi druga narodna podvzetja, naročila je banka „Slavija“ svojim zastopnikom prašati ponudnike pri zavarovanji, ali ne bi darovali ali vsega ali vsaj nekoliko svojega čistega dobička Matici slovenski, dramatičnemu ali Mohorjevemu društvu, za Vodnikov ali Tomanov spominek itd. — Priznati moramo, da je to podvzetje že mnogo deležnikov pridobilo, kajti mnogi družniki so na ta način dobiček prepustili slovenskim društvom. — Se ve da je to za posamesnega majhen znesek, ako se pa do konca 1871. leta združi mnogo vpiscev, ki svoj dobiček darujejo narodnim stvarém, nabere se gotovo lep znesek v korist omenjenih narodnih podvzetij; šumo bode banka vsako leto odboru poverjenikov slovenskih oddala, da jo razdeli med dotične narodne zavode. — Da bi se bilo nadjati dobrega vspeha, treba, da slavna Matica „Slavijo“ v njeni delavnosti podpira z mnogokratnim priporočanjem. — Podali bomo sl. Matici sèm ter tjà natančen pregled onih, ki vsaj na ta način podpirajo narodno stvar“.

Prebravši b) pismo, s katerim „Slavija“ Matico vpraša, ali nima premakljivih reči, ki bi jih hotela zavarovati pri „Slaviji“, stavi g. dr. Costa še dva predloga: a) „Naj sl. odbor vloží prošnjo za privoljenje lastne tiskarnice, in b) naj slavni odbor pooblastí gospodarski odsek, da v Maticinih sobah omisli potrebno osvečavo za večerne shode in gasilno orodje, kakoršno zahteva novi mestni gasilni red. (Odbor soglasno pritrdi obema predlogoma ter se razide ob 8. uri zvečer.)

Mitologične preiskave.

S i v a ,

božica polabskih in českých Slovanov.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

Al tudi opice (affen) najdemo kot atribut Sivin; kaj pa dela ta v slovanskem bajeslovju? Med retranskimi starotinami sedi opec na Sivini glavi; obražen je na eni darivni skledi, ki ima napis: „Ap“ in „Belbog“; sopet na drugi darivni skledi, ki ima napis: „Siba“; na žrtvinskem nožu z napisom: Siva, zraven kebra.¹⁾ Opee*) tudi vidimo v družbi Waceradove Sive. Piper nam vso sliko tako popisuje: „Auf dem Titelblatt der Handschrift des unter dem Namen „mater verborum“ bekannten, mit böhmischen Glossen vermehrten Glossars, welcher von dem Maler Miroslav mit Miniaturen

¹⁾ Masch. fig. 49. 51. 59.

*) Napis ap (ahp) stareja oblika za op, staro-gorenjenemški affo, staroškand. api, sansk. kapi, gršk. *ἄπός*. V slov. in nemšk. je načetni glasnik odpadel.

geschmückt ist, ist die Initiale A verziert mit phantastischen Gebilden und demonischen Gestalten, man erblickt in derselben eine weibliche, oben unbekleidete Figur, welche zwei Pflanzen hält mit der Umschrift: Estas-Siva. Ueber dieser heidnischen Gottheit sitzt ein Männlein mit rothen Strumpfhosen und weitem Mantel, welcher die Geige streichend das Gesicht zu einem fröhlichen Gelächter verzieht. Man sieht noch ein Brustbild einer männlichen Figur, den ein Teufel bei den Haaren reißt, während ein Affe das vom Haupte fließende Blut leckt itd.¹⁾ Piper misli, da vse to značuje triumf krščanske cerkve nad poganstvom, mogoče, da je slednja predstava, po kateri dva opca sovo kronata, symbol hudega duha, al prvešnje nam daje celo legendo iz življenja solnčnega božanstva, da se res moramo čuditi, in ne moremo misliti, da tukaj vlada gol slučaj. Opca najdemo med retranskimi starotinami kot atribut Belboga, — toraj solnčnega božanstva, dalje v družbi kebra, ki je, kakor je Kreuzer dovolj dokazal, symbol rojenja in luči, zato ga tudi najdemo v Radogostovi darivni skledi in zraven napis „Belbog“. Že Masch je kazal na indijski mytus o opci Hanumanu, kateri reši Sito, kar pomenja: brazda — setva iz oblasti Ravanove.

Dolga ta mitična legenda je popisana v indijskem eposu: Ramayâna.²⁾ Tudi Dapper³⁾ jo je obširno popisal. Rama tudi Bâla-Rama, der durch seine Kraft Erfreuernde, je imel ljubico nevesto Sito, to mu ukrade Ravâna in jo zapre v svoj dvor. Rama pošlje opca Hanumana Site iskat, ta jo najde pod drevom Sesam — simbolom rodovitnosti, — jej izroči prstan Ramov, in prinese njemu glas, da je Sito našel. Rama se napravi z bratom svojim bližencem (Zwillingsbruder) na vojsko proti Ravâni, in po hudem bojevanji s pomočjo opca Hanumana in družih opecev premaga Râvano, in reši svojo ljubico Sito, ktera je bila šest mesecev v Ravânovi sužnosti, in ni mogla, kakor Proserpina s Plutonom, ž njim otrok roditi. Vsi kritični mytologi so v Rami spoznali solnčno božanstvo; za takošno ga tudi spričujejo njegovi atributi, namreč: meč, kij, ognjeno kolesce, plužno železo, semenje, palmovo drevo, levja koža itd. Njegova nevesta se veli Sita, to je, brazda, toraj boginja rodivne zemlje, ta je šest zimskih mesecev vjeta in v oblasti orjaša Ravâne, od: rava, črn, gelbgrau, lat. ravis, toraj sôžnica zimskega vladarja, kateri nima moči obrodovitenja. On se vjema z našim Trdoglavom, in tudi Potebnja je napotil na različne slovanske narodne pripovedke, po katerih bogatini rešijo device iz sužnosti orjakov, zmajev itd., in rekel, da v vseh teh pripovedkah se imajo iskati ostanki mitičnih staroslovanskih nazorov, po katerih solnce reši zemljo iz sužnosti zime. Da je polabsko-slovanska Siva bila družica solnčnega boga Radogosta, pričuje ta okoliščina, da se na retranskih spomenikih zmirom najde v družbi njegovi. Na nekem kamnenem spomeniku stoji napis: Siva Radegast (glej Krolmus Prihod Slova str. 171).

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

„Česar mi (Nemci) nočemo, to ne sme biti!“

Tako smo te dni brali v graški „Tagespošti. — Ne moremo si kaj, da ne bi tega preholega izreka deli na rešeto poštene kritike.

¹⁾ Piper, Symbol. der christl. Kunst II, 334. 335. ²⁾ Ramayâna ed Schlegel I, 196, 215. ³⁾ Dapper, Asia, str. 72. seq.